

NotatDato: 06.12.2017
Arkivsak: 2017/16980-4
Saksbehandlar: sunschu

Til: Fylkesutvalet

Frå: Fylkesdirektør opplæring

Notat om tilbudet til elevar frå språklege minoritetar

På bakgrunn av vårt brev med spørsmål om tolking av lova 28. november, inviterte Fylkesmannen i Hordaland til eit møte 5. desember. Basert på dette møtet er ein komen fram til at det er to lovlege praksisar innanfor følgande rammer: Det er to hovudmodellar for særskilt språkopplæring;

- særskilt språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar heimla i opplæringslova § 3-12
- tilrettelagt treårig løp for elevar frå språklege minoritetar heimla i Utdanningsdirektoratet sitt rundskriv 1-2017 om fag og timefordeling i vidaregåande skule.

Særskilt språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar

Heimel: opplæringslova § 3-12

<https://lovdata.no/NL/lov/1998-07-17-61/§3-12>

Vilkår for ordninga

- Ikkje tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den ordinære opplæringa

Sakshandsaming:

- Kartlegging av dugleik i norsk
- Vedtak om særskilt språkopplæring i form av særskilt organisert opplæringstilbod
 - Innhald, kva slags språkopplæring (her kan ein lage eit opplegg for heile klassen over to år), fag/timefordeling, val av læreplan
 - Organisering, i det særskilt organiserte opplæringstilbodet
 - Eventuell morsmålsopplæring
 - Eventuell to-språkleg fagopplæring
- Vedtak må fattast før inntak

Vedtak vert fatta kvart år, basert på kartlegging.

Elevane skal kartleggjast undervegs. Når dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den ordinære undervisninga, skal det fattast vedtak om at dei ikkje lenger har rett til særskilt språkopplæring. Ordninga kan gå i inntil 2 år.

Elevar med enkeltvedtak etter § 3-12 kan få inntil 2 år ekstra tid i vidaregåande skule etter oppl. § 3-1 (5).

Denne ordninga kan nyttast på alle studieprogram. Etter dei 2 åra, skal elevane som går studieførebuande, over i ordinære klassar, men dei kan få ulike tilpassingar basert på deira behov. Skulen kan t.d. nytte omdisponering av timar etter 280-timarsmodellen.

Tilrettelagt treårig løp på studieførebuande for elevar frå språklege minoritetar (280-timars modellen)

Heimel: Utdanningsdirektoratet sitt rundskriv Udir 1-2017 under pkt 3.3

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Innhold-i-opplaringen/udir-01-2017/vedlegg-1/3vgo/#3.2regler-vgo>

Vilkår for ordninga:

- Eleven fyller ved inntaket dei generelle vilkåra for inntak i oppl. § 3-1
- Mangelfull norsk grunnskoleopplæring på grunn av få års opphald i landet
- Ein språk- og kulturbakgrunn som er fjern frå den norske og som medfører behov for særleg tilrettelegging ut frå dette
- Føresetnader for å kunne ta vidaregåande opplæring og oppnå studiekompetanse på tre år ut frå denne tilrettelegginga

Sakshandsaming:

- Kartlegging av dugleik i norsk og eleven sitt faglege nivå. Avgjerande om eleven har høve til å oppnå studiekompetanse på 3 år med denne omdisponeringa
- Enkeltvedtak om inntak
- Behovet for omdisponering må vurderast kvart år, og ordninga kan gå over 3 år
- Tilhøyrse til ei ordinær klasse. I dei enkelte faga med styrking av språkopplæring kan ein gå i egne grupper

I tillegg kan desse elevene, dersom det er aktuelt:

- Få opplæring etter læreplan i norsk for språklege minoritetar med kort butid i Norge (jf. punkt 1.5)
- Nytte den privatistordninga som er gjort greie for under fellesfaget framandspråk
- Om naudsynt få opplæring etter læreplanen i grunnleggjande norsk for språklege minoritetar (jf. punkt 1.5)

Denne ordninga med omdisponering kan berre nyttast på studieførebuande utdanningsprogram.

Inndeling i klassar

Opplæringslova § 8-2 slår fast at elevane skal delast i klassar som skal ivareta deira behov for sosialt tilhøyr. Vidare kan ein til vanleg ikkje dele elevane inn i grupper etter fagleg nivå, kjønn eller etnisk tilhøyr. For delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper etter behov.

<https://lovdata.no/NL/lov/1998-07-17-61/§8-2>

Kunnskapsdepartementet sin rettleiar til § 8-2

Kunnskapsdepartementet har laga ein rettleiar til opplæringslova § 8-2. På side 3 står det om unntaket heimla i «til vanleg»:

«Både innenfor klassen/basisgruppen og i andre grupper der opplæring gis i deler av tiden, gjelder kravet om at organiseringen "til vanleg" ikke skal skje etter faglig nivå, kjønn eller etnisk tilhørighet. Uttrykket "til vanleg" angir det som er lovens utgangspunkt og hovedregel, men det gir også rom for at det kan gjøres unntak fra dette. Spørsmålet blir derfor hva dette nærmere innebærer. Departementet legger til grunn at lovens utgangspunkt kan fravikes i konkrete tilfeller når det foreligger tilstrekkelig tungtveiende elevhensyn. I denne forbindelse må en ha et bevisst og

gjennomtenkt forhold til hvordan opplæringen organiseres. Det er viktig at det over tid ikke utvikler seg en praksis der lovens fellesskapsintensjon blir undergravet.»

Unntaka i «til vanleg» vil etter dette gjelde for kortare tidsrom, og avgrensa omfang. Permanente ordningar med klasseinndeling etter t.d. etnisk tilhøyr og fagleg nivå, vil vere i strid med § 8-2.

Rettleiaren finn de her:

https://www.regjeringen.no/contentassets/f94154aa3d2b491ba1ac2f7f658cb019/veiledning-om-organisering-av-elevene_oppdateret-april-2017.pdf

Klagesak om nivådifferensierte grupper

Ved Kastellet skole i Oslo hadde dei nivådelt elevane i faga engelsk, norsk og matematikk i periodar. Dette vart det klaga på, og Fylkesmannen kom til at ordninga var i strid med § 8-2. I klagesaka skriv Utdanningsdirektoratet følgjande om § 8-2:

«Utdanningsdirektoratet mener at vurderinger etter opplæringsloven § 8-2 første ledd, må gjøres som en helhetsvurdering og at organiseringen av elevane ikke kan ha større omfang enn at elevenes sosiale tilhørighet er ivaretatt. Etter Utdanningsdirektoratets vurdering skal nivådeling i for eksempel mestringsgrupper kun skje etter behov. Dette skal ikke innebære en fast og etablert praksis gjennom hele skoleåret.»

Utdanningsdirektoratet kom til at skulen si nivådifferensiering var lovleg. Dette vert grunngeve med at delinga ikkje er fast for den einkilde elev, delinga er innan nokre einkilde fag, ein har jamlege, systematiske evalueringar, og elevane si plassering i dei einkilde gruppene vert til ei kvar tid vurdert etter elevane sine behov.

For elevar i det tilrettelagte treårige tilbudet etter 280-timarsmodellen vil klassetilhøyret vere til ordinære klassar, men i einkilde fag og i kortare periodar kan ein organisere undervisninga annleis.

Vedtaket i klagesaka er publisert her:

<https://www.udir.no/Upload/Tilsyn/2013/Kastellet.pdf?epslanguage=no>

Rundskrivna F-18/03 og F-26/03 vert nemnt under oppl. § 8-2. Desse omhandlar klassesdelingstalet og tidsressurs til kontaktlærer og er ikkje relevante i denne samanhengen.

Kartlegging

Det er utvikla kartleggingsverktøy som sikrar at fylkeskommunen skal kunne fylle si plikt til kartlegging etter § 3-12. På NAFO, nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring sine nettsider finn ein tre ulike kartleggingsverktøy

- Språkkompetanse i grunnleggende norsk
- Kartlegging av leseferdighet på morsmål
- Kartlegging av skolefaglige ferdigheter

<http://nafo.hioa.no/grunnskole/kartleggingsverktoy/>